

De luchtrecht praktijk na Nelson en TUI Travel

Ingrid Koning
Molengraaff Instituut voor Privaatrecht
ingrid.Koning@uu.nl

Utrecht Centre for Liability and Accountability (UCALL)
Regulation and enforcement in Europe (RENFORCE)

HvJ EU 23 oktober 2012, gevoegde zaken C-581/10 en C-629/10, NJ 2013 (Nelson en TUI Travel)

- Het Hof van Justitie bevestigt zijn eerdere 'Sturgeon beslissing' (HvJ 19 november 2009, gevoegde zaken C-402/07 en C-432/07, NJ 2010/137)
- Verordening 261/2004
- Waarom was bevestiging nodig?
  - Kritische geluiden vanuit de rechtsliteratuur en uit de luchtvaartbranche
  - Luchtvaartmaatschappijen accepteerden de beslissing van het HvJ EU niet
  - Onzekerheid over de geldigheid en de betekenis van Sturgeon in de nationale rechtsordes van de lidstaten
  - Er volgde een hausse aan prejudiciële vragen

Wat was het probleem met Sturgeon?

- Strijd met het rechtszekerheidsbeginsel?
- Strijd met het evenredigheidsbeginsel?
- Strijd met de IATA en ELFAA beslissing (HvJ EU 10 januari 2006, C-344/04, *Jur* 2006, p. I-403)?
- Strijd met het Verdrag van Montreal (artt. 19, 22, 29)?
- Strijd met het beginsel van de scheiding der machten?

-
- Nelson en TUI Travel: het Sturgeon-arrest is niet in strijd met het Verdrag van Montreal of het IATA en ELFAA-arrest
  - Beschikking 18 april 2013 HvJ EU zaak C-413/11(Germanwings/Amend): Geen strijd met het beginsel van scheiding der machten
  - Een onduidelijkheid is inmiddels opgehelderd:
    - Bepalend voor de vraag of compensatie verschuldigd is, is de vertraging op de plaats van bestemming, niet de vertraging voor vertrek, HvJ EU 26 februari 2013, zaak C-11/11 (Air France/Folkerts)

Wat speelt er nog?

1. Buitengewone omstandigheden

- Art. 5 lid 3 Verordening 261/2004

De luchtvaartmaatschappij hoeft de compensatie niet te betalen als deze kan aantonen dat de er sprake was van buitengewone omstandigheden die ondanks het treffen van alle redelijke maatregelen niet voorkomen konden worden

- Het buitengewone omstandigheden verweer geldt ook voor compensatie bij vertraging (HvJ EU Sturgeon)

- Wat zijn buitengewone omstandigheden?
- Overweging 14 van de preambule (niet limitatief):
  - Politieke onstabieliteit
  - Weersomstandigheden die de vlucht in kwestie verhinderen
  - Beveiligingsproblemen
  - Onverwachte vliegveiligheidsproblemen
  - Stakingen

HvJ EU 22 december 2008, zaak c-549/07, JUR 2008, p. I-11061, NJ 2009, 230 (Wallentin-Hermann):

- Technische mankementen zijn *geen* buitengewone omstandigheden

Technische mankementen zijn geen buitengewone omstandigheden behalve als het mankement voortvloeit uit gebeurtenissen die wegens hun aard of hun oorsprong niet inherent zijn aan de normale uitoefening van de activiteit van de betrokken luchtvaartmaatschappij en waarop deze geen daadwerkelijke invloed kan uitoefenen (r.o. 34).

Buitengewone omstandigheden

- De luchtvaartmaatschappij moet (naast de buitengewone omstandigheid, IK) aantonen dat de buitengewone omstandigheid hoe dan ook niet voorkomen had kunnen worden door het treffen van aan de situatie aangepaste maatregelen, dat wil zeggen, maatregelen die op het tijdstip van de buitengewone omstandigheid met name voldoen aan voor de betrokken luchtvaartmaatschappij aanvaardbare technische en economische voorwaarden (r.o. 40 Wallentin-Hermann)
- De vervoerder dient immers aan te tonen dat hij zelfs met inzet van alle beschikbare materiële en personeelsmiddelen kennelijk niet had kunnen vermijden – behoudens indien hij op het relevante tijdstip onaanvaardbare offers uit het oogpunt van de mogelijkheden van zijn onderneming had gebracht – dat de buitengewone omstandigheden waarmee hij werd geconfronteerd tot annulering van de vlucht zou leiden (r.o. 41 Wallentin-Hermann)
- E.e.a. vast te stellen door de nationale rechter aan de hand van de omstandigheden van het geval

Casuïstiek!

- Onverwachte technische mankementen die zich openbaren nadat het luchtvaartuig is vrijgegeven voor vertrek toch een buitengewone omstandigheid?
- Wat nu als de voorschriften van de fabrikant of de regelgeving verbiedt dat verder gevlogen wordt?
- Beroep op NEB-lijsten?
- Wat is de invloed van het voorstel tot herziening van de verordening van de Europese Commissie van 13 maart 2013? (COM 2013 130 final)

'Doorwerking' van buitengewone omstandigheden?

- HvJ EU 12 mei 2011, zaak C-294/10, Jur 2011, p. I-03983 (Eglitis en Ratnieks)
- Moet een extra middelen beschikbaar houden (bijvoorbeeld vliegtuigen of bemanning) om een vlucht uit te voeren die anders geannuleerd had moeten worden? (C-150/12 Brännström/Ryanair)
- Moeten buitengewone omstandigheden direct de geboekte vlucht betreffen? Zo nee, hoeveel vorige vluchten met het voor de geplande vlucht ingezette vliegtuig zijn relevant om te spreken van buitengewone omstandigheden? (C-347/13 Erich Pickert/Condor Flugdienst)

Meer casuïstiek

- Weersomstandigheden?
- Staking luchtverkeersleiding?
- Bird strike (op voorgaande vlucht!)
- Storing communicatiesysteem van de luchtverkeersleiding?

Overige vragen (een selectie):

- Welk tijdstip is bepalend voor het vaststellen van de vertraging op de plaats van bestemming? (C-452/13 Germanwings/Ronny Henning)
- Moeten schadelijke handelingen van op eigen verantwoordelijkheid handelende derden (die in opdracht handelen en deel uitmaken van de exploitatie van een luchtvaartonderneming) worden beschouwd als buitengewone omstandigheden? (C-353/13) Jürgen Hein/Condor Flugdienst)
- Is er naast de mogelijkheid tot halvering van de compensatie op grond van art. 7 lid 2 sub c Verordening 261/2004 een grond voor matiging van de compensatie (6:248 BW? 6:98 BW?)
- Hoe zit het met de verhouding tussen civiele en bestuursrechtelijke handhaving? (formele rechtskracht beslissingen ILT, aanlegvrijheid, wat is de inhoud/reikwijdte van de handhavingopdracht van ILT?)

